

FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA

Využití území

Srovnání využití území v místních částech Podhoří a Hulajky ve východní části řešeného území (stabilní katastr 1829, poválečný letecký snímek 1950, současný letecký snímek 2014 - zdroje: archivnimapy.cuzk.cz, kontaminace.cenia.cz). V mapě stabilního katastru většinu zemědělských pozemků tvoří orná půda (tělová), pastviny a louky (zeleně) zaujímají jen zbývající, hůře obdělávatelné plochy, na více než polovině plůžiny jsou přítomny ovocné stromy. Na poválečném snímku je podobné rozložení pozemků i kultur, jenom část okrajových pastvin je již zarostena dřevinou zelení do souvislých pásů či plošek. Na současném snímku je většina území zatravněná, velká část pozemků v mírnějším reliéfu byla v minulosti zcelena, ovocné stromy se zachovaly pouze v členitějších partiích a pásy rozptýlené dřevinné zeleně se zvětšily a místy propojily.

Pozn.: Fotografie byly pořízeny během roku 2015 a většina pochází z archivu autorů studie, zbývající laskavě poskytl Ing. Zbyněk Domanský.

Údolí potoka Láze patří mezi nejhodnotnější partie řešeného území, kde se nejlépe dochovala krajinná struktura rozptýleného osídlení. Zvláště v enklávách s členitějším reliéfem je dodnes patrné historické členění úsekové plužiny, neboť zde zemědělská kolektivizace nedokázala docílit plošného zcelení pozemků, tak jako v zemědělsky příhodnějších polohách. Hrany původních pozemků jsou často zvýrazněny rozptýlenou zelení a místy se na nich dochovaly i ovocné stromy. V minulosti byla velká část zemědělské půdy zorněna a ovocné stromy rozptýleny volně v obdělávané plužině. Dnes je téměř bezzbytku zatravněna a pozůstatky výsadby ovocných dřevin připomínají staré sady.

Pohled od severozápadu na východní část údolí Láze nad stejnojmennou enklávou rámovanou lesnatými hřbety Zlínského lesa. Rozptýlená zeleň obsadila neobhospodařovatelné pozemky svažující se k potoku a stala výrazným krajinným prvkem.

Střední část údolí Láze od severu, kde se dodnes dochovaly výsadby ovocných stromů.

Střední část údolí Láze od severu, kde jsou stále patrné hrany zemědělských pozemků, dnes zvýrazněné vzrostlými dřevinami.

Jižní svahy údolí Láze z protilehlé strany, na nichž je dobře patrné členění pozemků rozptýlenou zelení, temena pokrývají menší, vesměs listnaté lesní porosty.

Pohled do bočního údolí Láze na svahy pod enklávou Podhoří, kde se stále nachází poměrně hodně ovocných stromů roztroušených v plužině. Velká část z nich je však přestálá a postupně dožívá.

Jihovýchodní pohled ze svahu Jaroslavických Pasek přes údolí Láze a Obůrku na lesnaté svahy Vizovických vrchů, které od jihu výrazně rámuji celé řešené území.

Svahy Jaroslavických Pasek - Podhoří z bočního hřbetu od východu, odkud je dobře patrná krajinná struktura díky poměrně velkému převýšení.

Podobný pohled ovšem z nižší polohy mezi starými ovocnými stromy, bez náhrady dožívajícími.

Svahy Jaroslavických Pasek a Podhoří z protilehlé strany údolí. I bez listů je většina staveb podhledově cloněna vzrostlými dřevinami.

Počátek údolí Láze s enklávou Nové Paseky, kde se rozptýlené osídlení poměrně dobře dochovalo. Zatímco ve východní polovině údolí byla struktura zemědělských pozemků scelením téměř zcela setřena, druhá polovina s usedlostmi si její členění i charakter částečně zachoval dodnes, včetně roztroušených ovocných stromů. Ve značném kontrastu s dochovanou krajinou je však nesourodá, rozrůstající se zástavba na Pinduli a v nedaleké chatové osadě.

Jihovýchodní pohled na východní svahy údolí s usedlostmi, obklopenými ovocnými dřevinami a rozptýlenou zelení.

Pohled směrem na východ přes údolí Láze, v popředí pastvina se vzrostlými dřevinami, převážně ovocnými.

Pohled směrem na západ do údolí Březnice z plochého, nedávno ještě zorněného hřbetu, jenž tvoří rozmezí oblastí krajinného rázu. Chatová osada je pohledově skryta za hranou údolí.

Okrajové části řešeného území

Filíkovy Paseky nad údolím Březnice od východu.

Okraj řešeného území směrem k Jaroslavicím.

Pohled přes místní část Uhliska na Lysou.

Pohled z hřbetu Lysé na rozptýlené osídlení území Jaroslavičkých pasek.

Většinou listnaté lesy zaujímají kamenitá temena i strmě se zařezávající vodoteče.

Památný dub na Pinduli u polní cesty.

Nemalá část travních porostů je dnes využívána k pastvě, zpravidla extenzivní.

Zachovalé řady ovocných stromů v plužině: nahoře na orné půdě - v minulosti běžné, dnes vzácné (Láze), dole na zatravněných pozemcích (Uhliska), v dálce vystupuje hřbet Lysé s remízem a sadem.

U rozptýlené zástavby se kvůli vzájemným prostorovým odstupům pohledově uplatňuje téměř každá stavba. Proto je pro vzhled krajiny zásadní, jak jsou do ní jednotlivé stavby umístěny - zasazeny do terénu i do krajinné zeleně. Vzhledem k omezeným technickým možnostem, náročnosti a malé smysluplnosti byly v minulosti terénní práce u zakládání staveb, co nejmenší. Výsledkem bylo citlivé zapojení objektu do terénu dle daných podmínek.

Dochovaná usedlost na Švambovcích je téměř zcela obklopena dřevinami.

I rozsáhlou, historickou usedlost na Podhoří částečně pohledově kryjí vzrostlé stromy.

Po válce přestavěná usedlost na Filíkových Pasekách, stále však obklopena stromy.

Usedlost na Uhliskách nad údolím Milenova je zasazena do svahu pod oblým hřbetem.

Usedlost na jižním svahu Lysé je zasazena do svahu pod cestou.

Rozsáhlejší usedlost na jižním svahu nad Lázemi se ztrácí ve stromoví, i když je bez listí.

Vzrostlé ovocné stromy obklopují skupinu usedlostí zasazených do svahu na Hulajkách. Téměř odnikud nejsou viditelné všechny naráz a i jednotlivá stavení je vidět jen zčásti.

Vzrostlá zeleň téměř zcela skrývá nepříliš zdařilou přestavbu usedlosti na farmu na Nových Pasekách. Vpravo je lépe viditelná dochovaná usedlost.

Původní usedlost je obklopena vzrostlými stromy, které ji částečně kryjí, i když byla přestavěna na patrovou. To však již zcela neplatí pro trojici chat na místě zbouraného, vedlejšího stavení.

Způsobů, jak novostavbou či kompletní rekonstrukcí v krajině vytvořit neadekvátní dominantu, která nerespektuje její charakter, je celá řada. Nejčastější je nevhodná lokace objektu a usazení v terénu, dále nepřiměřený objem stavby, výrazně atypické ztvárnění či řešení obvodového pláště a nepřítomnost či likvidace vzrostlých dřevin v bezprostředním okolí. Problémem takovýchto staveb je především narušení přítomných krajinných charakteristik a hodnot území, které se projeví změnou celého krajinného obrazu. Zvláště to platí právě pro enklávy s rozptýleným osídlením, kde se většina objektů pohledově uplatňuje.

Dvě současné novostavby se staly v údolí Láze novými dominantami, přestože vznikly na místě původních stavení. Zejména bílá, manýristická stavba farmy změnila vnímání celého svého okolí.

Velmi rozsáhlá stavba novodobé rezidence na Skalce se kvůli svému měřítku a řešení může do krajiny zapojit jen velmi těžko, a to i přes clonící vzrostlou zeleň a usazení pod cestou.

Novostavba bungalového typu na pohledově exponovaném hřbetu na Nových Pasekách. I přes zeleň vyčnívá netradiční tvar střechy, která je kvůli své poloze viditelná z celého širokého okolí.

Z okraje lesního porostu na Pinduli vyčnívá svým měřítkem i ztvárněním zcela neadekvátní rekreační objekt, vpravo od něj pohled upoutá zase dvoupatrový dům s bílou střechou.

V podstatě novostavba penzionu Na Pinduli na místě staré hospody. Zvýšení o patro a zejména nasazení objektu na mohutné opěrné zdi z něj udělaly další zbytečnou dominantu údolí.

Z širokého okolí pohledově nejvýraznější stavby na Pinduli: zleva chátrající rekreační komplex, patrový dům s bílou střechou, nový penzion Na Pinduli a za ním ploché, světlé střechy dvoupatrových domů.

Umístění novostavby rezidence na Lebvínách z ní udělalo pohledově exponovanou stavbu viditelnou z většiny údolí Láze. Svým vzhledem proto ovlivňuje a pozměňuje vnímání celé okolní krajiny.

Jižní svahy Lysé směrem na Uhliska - i relativně malé objekty se mohou výrazně pohledově uplatňovat, jsou-li na exponovaném místě, v tomto případě na krajinné vedutě.

Soukromá vyhlídková věžička situovaná na exponovaném temenu, jež je součástí krajinného ohraničení, ovlivňuje i přes svou malou velikost vnímání veřejného prostoru - krajiny.

Přes svoje funkční opodstatnění a spojení s obhospodařovanou krajinou se i nevhodně umístěný a zejména ztvárněný seník může stát nechtěnou lokální dominantou.

Přestože nemálo historických usedlostí bylo v nedávné minulosti (zhruba od 2. pol. 20. st.) kompletně přestavěno či dokonce zcela zaniklo, významná část původních domů si v základech uchovává tradiční znaky (zejm. obdélný půdorys se sedlovou střechou). Některá stavení se navíc zachovala velmi dobře a dodnes vypovídají o době svého vzniku. Lze z nich obstojně vyčíst typické znaky místní venkovské architektury, na které je žádoucí navazovat a které je vhodné rozvíjet.

Patrové stavby byly ojedinělé a dochovaly se jen dvě. První usedlost na Podhoří měla zřejmě vždy výjimečné postavení (téměř jediná byla již v polovině 19. století dle stabilního katastru zděná). Druhá v údolí Láze byla pravděpodobně mlýnem. U obou mělo patro hospodářskou funkci.

Naprostá většina usedlostí byla přízemních a vzhledem k omezeným možnostem drobných hospodářů spíše menších rozměrů. Původně roubené stavby byly postupně vyzdívány, v případě potřeby byly některé rozšiřovány o další křídlo (Švambovce, Filíkovy Paseky, Nové Paseky, Podhoří).

Hospodářské stavby buď přímo navazovaly na obytnou část (usedlost na Hulajkách) či stály opodál samostatně (dvě usedlosti na Drviskách nad údolím Láze, usedlost na Podhoří - stodola vlevo již byla nedávno zbourána a nahrazena bungalovem).

Část usedlostí byla po válce navýšena a okenní otvory rozšířeny, často na trojdlíné (dvě usedlosti na Nových Pasekách, větší statek nad Láze a stavení na Lysé - obytná část byla nadstavěna nedávno).

Řada usedlostí byla kompletně přestavěna, jedná se spíše o novostavby na místě původních stavení, některé objekty vznikly i na zcela nových lokalitách. Značná část staveb pochází až z porevolučního období a vůbec nerespektuje typické znaky místních venkovských usedlostí. Často naopak vnáší do krajiny nové, přenesené architektonické prvky. Některé z objektů zcela ignorují i nezákladnější zásady pro výstavbu ve venkovském prostředí, často se v krajině pasekářského osídlení stanou pohledově dominantní a negativně ovlivňují celý její obraz.

Patrová novostavba na Podhoří zcela ignoruje svoje okolí - asymetrická, jednostranně přetažená střecha s trojúhelníkovým vikýřem, prosklený štít se dvěma balkóny, vyvýšená na navážce navíc na pohledově exponovaném místě.

Rozsáhlá novostavba rezidenčního charakteru je směsí řady architektonických prvků, často nesourodých, které z venkovské architektury příliš nevycházejí. Na atypickém půdorysu vzniklý komplex se skládá z rozdílně objemově i materiálově řešených částí. Svým vzhledem okazuje na příměstské suburbie, což platí i pro řešení okolní zahrady a oplocením k ulici (zděný plot s podezdívkou a kovanými výplněmi).

Dva příklady novostaveb bungalového typu, jež jsou pro místní krajinu zcela atypické a vycházejí ze stavitelství městských satelitů. Snížená, valbová až stanová střecha zcela promění proporce i dispoziční řešení. Objekt vlevo navíc obsadil velmi pohledově exponovaný hřbet na Nových Pasekách. Nedávná novostavba vpravo zase stojí na místě historického budovy, již zcela popírá. Výsledkem je hned dvojnásobné narušení rázovitosti krajiny - ztráta další historické stavby a její náhrada nevhodným objektem.

Nesourodá stavba na Filíkových Pasekách zřejmě vznikla několika přestavbami. Výsledkem je dvoupatrový objekt podobající se menší bytovce s asymetrickou střechou a balkony.

Novostavba v nivě Láze sice volně vychází z prvků venkovských staveb, ovšem pracuje s nimi značně svévolně. Na složitějším půdorysu vznikl i objemově členitý a vyvýšený objekt s přetaženou střechou s polovalbičkami, falešným bočním štítem a balkonem.

Patrová novostavba penzionu Na Pinduli z původního stavení vychází jen velmi málo. Svým řešením a vzhledem se podobá kapacitním rekreačním objektům v horských oblastech, a proto se stěží může stát součástí okolní krajiny menšího měřítka.

Starší novostavba na Pinduli se stala lokální dominantou kvůli výšce a zejména sklonitější, z daleka viditelné, světlé plechové střechě. V dálce vlevo od ní dva patrové domy s naopak atypicky mírně sklonitými střechami.

Jeden ze starších, dvoupatrových domů na Pinduli, které volně vycházejí z tvarosloví alpských domů, které je pro místní krajinu zcela cizorodé.

Později přestavovaný, poválečný dům na zcela novém místě nad Pasekami s téměř čtvercovým půdorysem a stanovou střechou. Kvůli exponovanosti a absenci vzrostlých dřevin se jeho netradiční vzhled nemálo pohledově uplatňuje.

Kompletní přestavba na Švambovcích s nesourodým tvaroslovím a objemově rozříštěným řešením. Na opačné straně je navíc vystavěno značně rozměrné, otevřené garážované stání, které se více pohledově uplatňuje než samotné stavení.

Značně atypický chatový objekt s vyhlídkovou věžičkou u silnice mezi Pindulí a Kudlovem nemá s venkovskou architekturou pranic společného. Navíc je situován v exponované části na temeni, jež je součástí krajinného ohraničení.

Patrová stavba z druhé poloviny 20. století na Podhoří na historicky nezastavěném místě. Zejména čtvercový půdorys, stanová střecha a falešné štíty odkazují na městské stavby vilkového typu.

Kompletní přestavba na Švambovcích se zvýšenou a přetaženou střechou mírného sklonu, s bedněním krokvi a balkonem ve štítech. Tyto stavební prvky tradiční venkovské stavby postrádaly.

Novostavba menšího domku na místě původní chaty v chatové osadě na Pinduli se může stát nevhodným precedentem i pro další rekreační objekty. S přestavbou často souvisí i požadavek na infrastrukturu, včetně přístupových komunikací. V tomto případě řešeno zcela nevhodnou, betonovou zámkovou dlažbou, typickou pro městské suburbie.

Novostavba rezidenčního typu zbudovaná na místě původní usedlosti na Lebavinách. Jistá tvarová jednoduchost a snaha volně vycházet z objemového řešení venkovských statků s půdorysem „U“ je upozaděna nevhodným řešením fasády (celoprosklené štíty, pravidelný obkladový kámen). Zásadní je pak lokace na vyvýšeném náspu, jež z objektu činí neadekvátní, stavební dominantu celého údolí Láze.

Patrová stavba na čtvercovém půdorysu na Nových Pasekách z druhé poloviny 20. století. Ve srovnání s vedlejší, původní usedlostí vynikne rozdíly, v jaké míře se stavby staly součástí krajiny.

Novostavba na Pasekách na místě původního stavení. Z velikosti zbylé stavby vpravo vyplývá, o kolik byl objekt objemově zvětšen. Nevhodné architektonické detaily (výrazný přesah střechy, vchod ve štítě) však vyvažuje jednoduché tvarové řešení na venkově obvyklé.

Novostavba na Podhoří na místě původního stavení a vedle starší chaty. Objekt s relativně přijatelným, jednoduchým objemovým řešením, jehož zapojení do krajiny však značně zhoršuje vyvýšený suterén, průběžná terasa a prolamovaný štít s balkonem.

Kompletně rekonstruovaná usedlost na Lebavinách. Při opravách došlo i k některým nevhodným zásahům - zejm. objemové přístavky, boční falešný štít a zbudování kamenného náspu.

Kompletní přestavba usedlosti na Uhliskách, při které byl přistavěn patrový objekt s půdní podezdívkou. Ztrátu původní budovy, větší výšku přistavěného objektu a nevhodné stavební prvky (zejm. z části zděné oplocení, vstup ve štítě) jen částečně vyvažuje jednoduché tvarové řešení.

Nevhodné stavby se nacházejí i těsně za hranicí řešeného území, svým pohledovým uplatněním však často ovlivňují i jeho krajinu.

Jedna z nejproblematičtějších staveb v okolí Jaroslavických Pasek - ranč nad Lázelemi. Z nesourodého objektu vyčnívá pseudoromantická věž s jehlanovitou střechou. Objekt je navíc značně pohledově exponovaný a zásadním způsobem negativně ovlivňuje krajinu v jedné z nevhodnějších částí.

Chátrající rekreační komplex na Pinduli vytváří ve venkovské krajině svým ztvárněním a měřítkem naprosto cizorodou a zcela nevhodnou dominantu, která značně negativně ovlivňuje ráz krajiny ve svém okolí.

Novodobá rezidence se zcela atypickým tvaroslovím pod Jaroslavickými Pasekami v části Oslně. Negativní pohledové uplatnění jen částečně snižuje dřevinná zeleň a lokace v údolí.

I přes jisté kvality se minimalistická, moderní stavba bez respektu k venkovskému prostředí nemůže stát jeho přirozenou součástí. Navíc je-li zbudována v chatové osadě a vede k ní masivní příjezdová cesta.

Nostaveb, které vhodně respektují a navazují na typické znaky venkovských usedlostí rozptýleného osídlení je v řešeném území Jaroslavických pasek velmi málo.

Roubená, drobná novostavba doslovně citující nejstarší dřevěné stavby, které se již prakticky nedochovaly. Nebýt okenních otvorů odpovídala by svou velikostí spíše menším hospodářským objektům.

Menší novostavba na Uhliskách v prostorové návaznosti na historickou usedlost. Přestože užívá i nevhodné stavební prvky (přetažená střecha s pavlačí), svou velikostí a jednoduchých tvarem není v krajině výrazně rušivým elementem.

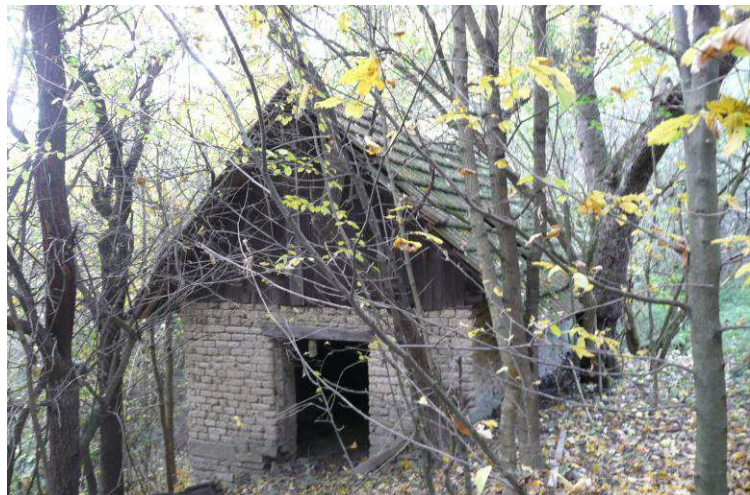

Kompletní rekonstrukce a částečná novostavba na původním půdorysu na Uhliskách. Přestože v části obrácené do dvora užívá i méně vhodné stavební prvky (přetažená střecha větší terasy), do veřejného prostoru, tj. od přístupové komunikace, si zachovala původní vzhled a zasazení do krajiny.

Novostavba na místě původní usedlosti na Vavruškách již za hranici řešeného území. Přestože některé typické architektonické detaily interpretuje dosti volně (stavební otvory, lehce asymetrická střecha a její výrazné přetažení přes štít), zásadní znaky venkovské architektury respektuje (obdélný protažený půdorys, sedlová střecha běžného sklonu, zasazení v terénu). Celkovým jednoduchým řešením a relativně prostým vzhledem se snaží o citlivé zasazení do krajiny.

Přestože v řešeném území narůstá tlak na novou zástavbu na nových lokalitách, nachází se v něm nemálo chátrajících objektů nebo vyložených zbořeníšť.

Rozsáhlá zchátralá usedlost nad Lázemi. Zřejmě až nedávno vyrabovaná sušárna ovoce (vlevo) a menší patrový objekt (uprostřed) ještě stojí a jistě by zasluhovaly pro svou vypovídající hodnotu zachovat. Alespoň nejnutnější opravy je však nutné provést, co nejdříve. Jinak dopadnou jako hlavní obytná a hospodářská část, která je již jen ruinami.

Značně chátrající menší stavení ve svahu bezprostředně pod novodobou rezidencí na Lebavinách již zřejmě zachránit nepůjde.

Zbořeníště menší usedlosti v údolí Láze u potoka. Hned naproti se nachází několik starších chatových objektů.

Chátrající usedlost na dolním konci Hulajek je snad ještě možné částečně opravit.

Vyhořelý dům v údolí Milenova, který zřejmě čeká na kompletní rekonstrukce.